

KRITIKA HELYETT

A „HÁROM NŐVÉR”

Fannak színelőadások, melyek nekünk mélyig felkavarják bennünket. Előadások, amelyek egy-egy megrázóan tragikus, vagy csodálatosan boldog emberi sors feltárással olyannyira magukkal ragadnak, hogy nézőből szinte észrevétlenül a színen folyó cselekmény valószínű részvevővé válunk.

S hogy ez mennyire igaz, fényesen bizonyítja Csehov: „Három nővér”-ének előadása a Madách Színházban. A zenitális színmű oly egyszerű tolmácsolásra talált a színház művészeiben, hogy színész és drámai hős alakja egybeesik, s mikor az előadásról kellene írunk, a darabról írunk.

Az előadás egy emberöltő előtti világ darabját, az 1900-as évek orosz társadalmának áporodott levegőjét, viharelőtti jótélelő légkört tárja elénk.

Milyen közel állnak érezzük a három nővért! Mintha csak saját nővéreink lennének. Mennyi szépség, gazdagság, mennyi jószág, tisztaság, gyengédség van a lelkükben! Mind ahogy a bimbózó virág áhitozza a nap sugarat, úgy akarja, várja ez a három nő lélek a boldogságot, a teljesértékű emberi életet. S ahogy a virágot megöli a felburjánzó gaz, úgy fojtogatja a nővéreket — s velük együtt az intelligencia jobbik részét is — a társadalmi rendszer korlátoltsága, kegyetlensége. A darab elején még mindhárom hisznek valamiben, de álmaik, terveik megvalósításáért semmit sem tudnak tenni. Sőt vágyakozásuk is egyre lemondóbb, álmaik egyre fakóbbak, létük egyre szürkébb, lelkük egyre kiégettebb. Rájönnek, hogy bezárult körben mozognak, s hába keresik az élet értelmét, semmi nem hoz megoldást, csak gyötörődésük, szenvedésük mélyül egyre jobban.

Szenved a legidősebb nővér, Olga, ez a végtelenül finom, kissé vénlányos tanárnő. A kincstári iskolai munka szinte betegíti, szerelme menekülni, s mégis elfoglalja az igazgatónői tisztséget. Másának egész életét bélyegbe verté boldogtalan házassága. Versinyi iránt érzelt szerelme csak súlyosbítja életének, amúgyis nehéz terhét. Irina, a legfiatalabb nővér előttünk állik ragyogó álmokkal, vágyakkal teli, elbájosító fiatal lányból mosolytalan, járattétként, fá-

Dayka Margit, Tolnay Klári és Kiss Mányi a „Három nővér” Másájának, Irinájának és Olgájának szerepében.

radtfelekü öreggő — 23 esztendőskorában. A munkában keresi az élet értelmét, de a cél és belső tartalom nélküli robot csak kínzójává válik.

Mennyi féresiklott, tönkrement élet: a tudósnak induló, de felszarvazott nyárspolgárként végző Andrej, az élet kegyetlen valósága elől az agnoszticizmus világnézetébe menekülő Csebutkin doktor, az élete kilitáztatásáért örök jilozofálásba rejtő Versinyi, a különc és szadista Szoljanij, a végtelenül nemes, de tragikusan tehetetlen Tuzenbach báró... Ők csak áldozatok, csak szenvedni tudnak — következtetéseket levonni és cselekedni nem. Mások, erősebbek kellene ahhoz, hogy szétzúzzák ezt a társadalmat helyet-

tük is, s álmaik megvalósítását, a szebb életet kiharcolják számukra is.

A darabból, s az előadásból kicsendül a hit, hogy lesznek ilyen kemények, harcos emberek, s hogy a jövő valóra váltja mindazt, amiről ezek a szenvedő emberek csak álmodtak.

A színház együttese remekbeformálta Csehov alakjait, meg tudta teremteni a sajátos csehovi hangulatot. Tolnay Klári, Dayka Margit, Kiss Mányi, Pécsi Sándor — a Prozorov-család tagjainak szerepében — s az együttes többi tagja is — tehetségük legjavát adták, s szép élménnyel ajándékozták meg a hálás nézősereget.

Kapusi Rózsa

Fiatal írók estje Győrött

A Magyar Írók Szövetségének DISZ-szervezete a győri írócsoporttal közösen ma szerzői estet rendez Győrött. Budapestről Abódi Béla, Eörsi István, Csóori Sándor és Papp László fiatal írók utaznak le a szerzői estre, az idősebb nemzedéket képviselő Orkény István vezetésével. A csoporttal fiatal ének- és előadóművészek is lemennek s a szerzői estet követő műsorban lépnek fel.

A szerzői esten Orkény István mond bevezetőt, bemutatja a fiatalokat, majd Abódi Béla, a fiatal írógárda kritikus tagja esztétikai értekezés keretében ismerteti a csoport tagjainak munkásságát. Ezt követően a budapesti fiatal írók, valamint a győri költők és novellisták felolvassák, elmondják írásaikat.

Vasárnap délelőtt az írócsoport a közeli Abda községben résztvesz Radnóti Miklós emléktáblájának leleplezésén.

FILM

A kis ember története

Charlie Chaplin eljegyezte magát a legfiatalabb művészettel. A film akkor még ös-korát élte, gyermek volt. Meg kellett tanulnia a maga lábán járni. Charlie minden tehetségeivel, agyával és szívével a filmművészet leg-lángolóbb szolgáltójává szegődött. Csetlő-botló léptekkel, görbe nádpálcával kezében, kicsiny keménykalappal a fején, óriási csámpás cipőkben játszott a felvevőgép előtt, a stúdióban, amelyet egy nagyobb hombárban rendeztek be. S nevével kitérhetetlenül beírta ezzel a filmtörténet első fejezeteibe. Új művészet születésének szemtanúi lehettek apáink, akik — mint szerle a világon — soha nem feledkeznek el erről a kis emberről.

Idézzük fel, mutassuk be Charlie Chaplin első filmjeit, a némafilmek Chaplinjét.

Jelenet a „Gyermek autóverseny” című némafilmből, amelyben a világ megismerte a jellegzetes chaplini öltözködést.

1914. A vásznon megjelent Charlie, először abban a ruhában, amely hamarosan népszerűvé vált, viselőjével együtt. Csak a bot hiányzott még. A mozika „Gyermek autóverseny” című Chaplin-filmét vetítették...

Ebben az esztendőben 35 filmet készített, amelyeknek már ő volt a szerzője, producere és színésze. Mindegyikben tömegtelen verkedés, hajszá, bukdácsolás, akrobatamutatóvány — aradó komikum.

„Charlot, a boxoló”. Itt van ez a patkó, most találtam. Medtálaltam a szerencsém! Nem kell más tennem, mint becsusztanom a boxkesztyűmbé s jaj akkor a bajnok-ellenfeleim...

„Charlot Carment játszik”. Ez a híres Chaplin-film vádirat volt a szokványos giccsdrámák és az ürességtől konygó nagyjelenetek ellen.

Az 1915-ös évre az Essanay-társaság tulajdonosaival kötött szerződést. Gyors egymásutánban 15 filmet készített, kezdve „Charlot, a boxoló”-tól, „Charlot a tengerparton”-ig. Ezekben a filmekben Chaplin nagy utat tett meg előre. A csupán nevetető burleszkek után feltűnt a bíráló, a komikus mulatságos maszkja alatt megjelent a chaplini tragikum.

(Legközelebb: Más Charlot-filmek.)

Csehszlovák filmhét hazánkban

December 9-től 16-ig a csehszlovák filmek rendezik meg hazánkban is felújítanak. Többi ban a III. csehszlovák között játsszák majd filmhetet. A filmhét az „Angyalal nyaralorán bemutatják a tam”, a „Fehér hó”, „Nővérek”, a „Gyárvar”, mály”, a „A császár a „Szülőföld muzsitud semmi”, a „Senki nem kája” és a „Zürzavar a cirkuszban” című új liomos úr szerelmes”, csehszlovák játékfilme- „A rágalom tüzeben”, ket. a „B. ügy” és a „Gö-

Az új filmek mellett a „Göcs hercegnő” című filmszínházaink 34 ré-csehszlovák filmeket.

VAS ZOLTÁN

A FÉNY FELÉ

(12)

Tudta, hogy fia baloldali. Sokszor vitáztak emiatt. Török Irén azonban csak most, az illegális röpiratot olvasva jutott tudatára, hogy fia milyen meszszire jutott.

Aggódóan, firkésközben nézte alvó fiát. Feltette a rendőrségtől, a bíróságtól.

Töröknek munkába kellett mennie. Anyja felbresszlette. A röplappal a kezében szemrehányóan állt elébe.

— Ezért legalább három évet kapnátok! Akik írták és kiadják, jól tennék, ha vigyáznának a tollukra. Nem jártok ti helyes úton.

— Miért, édesanyám — felelte Török — talán az a helyes út, ha eltitkoljuk az igazságot? Ne harcoljunk a háború ellen? Mi nem olyan szocialisták vagyunk, mint a vaskalapos szocdemek! — felelte fia, gúnyosan is, tréfásan is. — Mi csakis azokat becsüljük, akik igazat írnak, igazat mondanak s ami mindennél fontosabb, elveik szerint cselekszenek.

— Mégis, ez a röplap túl erős — ismételte meg anyja.

— A háború ellen csakis így lehet írni. Keményen és osztályharcosan. De másról akarnék veled beszélni. Adj tanácsot, mert nem tudom, hogy mit teyvek — mondta Török, akiben még égett a tegnapi találkozás nagy zavara. — Gaál Editről tegnap megtudtam, hogy egy mérnöknek, egy elvtársunknak a felesége.

Török Irén hallott már Gaál

Editről. Tudott egy-két találkozásukról, s amit most hallott, az őt is meglepte.

— Ezt nem hittem volna. Vele találkozgat és másnak a felesége. Ez nem szép és nem is jó tőle!

Török, akít a műteremben történtek ennyire megzavartak — bár nem volt megbeszélte találkozásuk — másnap este megindult a Fészek kávéháza. Fial volt, telve szerelemmel és nagy gonddal: a történetek után mit tesz, mit mond, milyen lesz majd Edit?

Nem is ment be azonnal a kávéháza. Elsétált előtte és belesett a függönyös ablakon.

Korvin, Gaál Edit, Sallai és Hevesi annál a sarokasztalnál ültek, ahol legutóbb. Az élénk mozdulatokból ítélve valamin vitalkozhattak.

A kávéházi zene csendesén kiszűrődő dallama mellett, ahogy az ablakon keresztül Török az elvtársakat figyelte, kétség-gyötörte:

— Megharagudott-e Gaál Edit a csókért? Szólt-e Hevesinek arról, ami közöttük történt?

Szeretett volna bemenni a kávéháza. Odamenni az asztalhoz. Azonban a családás „Hevesi Gyuláné műterme” miatt még most is annyira égett, zavarta, hogy nem tudta magát rászánni.

Főként az izgatta, azon az érzésen nem tudott urrá lenni, hogy ő csak egyszerű munkás, Gaál Edit pedig akármilyen jó elvtárs, s talán szereti is őt, mégis csak arisztokrata, mert csak úrilány. Török félt erre

gondolni is. S bár soha senkivel szemben nem érezte magát alacsonyabbrendűnek, mindig bizott magában, most éppen talán amiatt, mert annyira szerette a lányt, elfogultá és bizonytalanná vált.

Töröknek volt már lányokkal dolga. Nem erre gondolt. Tudta, érezte, hogy Gaál Edit az ő igazi, nagy szerelme, csakis a felesége lehet!

S vajjon lehetséges-e, hogy ő a munkás feleségül vegye az arisztokrata család szocialista lányát; az okosat, a szépet.

Török igyekezett elűzni ezeket a gondolatait, hiszen ő szocialista, akinek első a kötelessége. A közös munka pedig azt kívánja, hogy rendbehozza velük a dolgát.

Legjobb, ha Korvintól kérek tanácsot — határozta végül. Korvin rokonszenves, melegszívű, megértő ember. Ha becsületesen elmondok neki mindent, meg fogja érteni — gondolta Török.

Nem messze a kávéháztól, egy hirdetőoszlopnak támaszkodva várta Korvint. Néhány percel kilenc óra után mind a négyen kilétek a kávéház ajtaján Sétálva mentek a műterem felé. Török követte őket. Korvin és Sallai azonban váratlanul villamosra szállt. Lehetetlen volt követnie őket.

Gaál Edit és Hevesi nyomába szegődött. Szomorúan, irigykedve nézte őket!

Amikor az előtte haladó pár befordult a házba, a műtermi lépcső felé, Török nagyot sóhajtott és elindult hazafelé. Pedig, ha csak tíz percig vá-

rakozott volna, meglátta volna, amint újból kilépnék a kapun. Hevesi találatosabb volt, mint amikor bementek. Gaál Edit is nagy szatyrot vitt.

Az akatáska és a szatyor röplapokkal volt megtömve. Hevesi a lakásáig kísérte Gaál Editet. Búcsúzáskor Hevesi magához vette a szatyrot is. Volt még aznap este egy találkaja, ahol a röplapokat továbbadta.

Másnap Török mégis csak tisztázni akarta a dolgot Gaál Edittel, hiszen ő feltétlenül együtt akar dolgozni Korvinnal.

Aznap Korvin, Hevesi és Gaál Edit ültek csak a kávéházban. Sallai valahol másutt járt. Török Korvint várta. Ő is fiatalember. Azt is tudta, hogy egy elvtársának, a ritka szépségű Sipos Erzsinek udvarol. Lehetetlen, hogy meg ne érte őt.

Korvin, Hevesi és Gaál Edit kilenc óra felé hagyták el a kávéházat, Török az utca tulsó oldalán úgy követte őket, hogy akkor is utóljérje Korvint, ha ma is villamosra szállna.

Mindhárom a műterem felé indultak. Előbb Gaál Edit, majd Hevesi fordult be a ház kapuján. Egy délután készített újabb röplap-szállítmányt akartak elhozni a műteremből. Még aznap este továbbítani akarták.

Társaira várakozva, Korvin lassú léptekkel távolodott a háztól. Török nagyon örült a kialakult helyzetnek.

Korvinhoz lépett. — Jó estét!

Korvin meglepetten köszönt vissza.

— Korvin elvtárs — mondta elfogódottságával küzdve Török — én már a második este követem magát. Okvetlenül beszélnem kell magával... Valamit el kell mondanom...

— Nem tiltotta el tőlünk senki — válaszolta Korvin és egyformán csodálkozott Török szavain és zavarán.

— En magamat tiltottam el ettől! — felelte Török és nem nézett Korvin szemébe.

Korvin nem értette Törököt. Gyűlöldöve kérdezte: — Talán meglepte magát a titkos nyomda, amit megmutatunk? Ha megijedt volna, akkor csak arra kérem, hogy soha, senkinek ne szóljon róla... Ennyi elvárhatunk magától...

Török meghökken. Elsápadt. Kijérett hangjából a megdöbbenés. Zavartan magyarázta: — Egyáltalán nem jectem meg a nyomdától. En nem gyávaságból, hanem Edit miatt maradtam el.

— Edit miatt? Gaál Edit miatt? — ismételte Korvin csodálkozva és egyáltalán nem értette az összefüggést.

— Igen! Gaál Edit miatt — felelte Török. — Az okát is elmondom. Arra kérem, hogy adjon tanácsot.

Korvin, Törököt hallgatva, előbb csak mosolygott, később szívből felnevetett... Nevetett még akkor is, amikor Töröknek elmesélte Gaál Edit és Hevesi látszatházasságát az örökség, a nyomda megszerzése érdekében.

— De most már menjen! Várjon meg a következő sarkon! — mondta Korvin. — Jobb, ha én magyarázom meg Editnek a helyzetet...

Korvin úgy örült a Törökkel való találkozásnak, mint egy gyerek. Még ott, magában állva is nagyokat nevetett a helyzet komikumán.

Amikor Gaál Edit Hevesivel kilépett a kapun, tréfásan átölelte a lányt.

— Idehalgass, Edit, fogadjunk, hogy te még ma este mennyasszony leszel.

Gaál Edit meglepetten, Heve-

si megrökönyödve nézett Korvinra.

— Amikor felmentünk, még normális voltál — nevetett Edit.

— Dehogyan vagyok bolond! — mondta Korvin, majd tréfás mesébe kezdett. Az óperenciás lengeren is túl, volt egyszer egy kislány, aki férjhezment. De nem igazából, hanem csak úgy látszatra. A férj barátja szerelme lett a fiatalasszonyba. Mivel azonban becsületes ember volt, azt mondta magában: még csak gondolnom sem szabad a barátom feleségére és bátyos szívvvel elbujdosott. Mondanom se kell, hogy a lánynak is majd megszakadt a szíve. Valaki azt a tanácsot adta, hogy boldoggá lehet, ha felkutatják az elbujdosott legényt és megmagyarázzák neki, hogy a barátja felesége nem is felesége a barátjának és hogy nem áll akadály, a boldogságuk előtt.

Korvin azt hitte, hogy meséjét hangos kacagás fogadja, de sem Hevesi, sem Gaál Edit nem nevetett.

— Hol van Török? — kérdezte volna Edit, de nem szólt semmit. Csak boldog mosollyal szórította meg két hűséges barátja elvtársá kezét.

— Altalános jóestét! — hangzott hirtelen.

Török állt előttük. Magyarázkodni kezdett.

Korvin tréfával ütötte el a kimagyarázkodást...

— Micsoda? Mindjárt tíz óra? — nézett az órájára. — S még nem vásároltunk vacsorára valót — magyarázta. — Ti csak menjetek be addig a kávéházba... Ha vásároltunk, visszajövünk... — mondta Korvin.

Azzal Hevesivel befordult egy csemegüzletbe.

Egy csinos kiszolgálóleány kérdezte meg tőlük, mit kívánnak.

(Folytatjuk)